

Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

*The Validity and Reliability Study of the Turkish Version of the Children's Loneliness Scale***

Alim KAYA*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeği (Asher ve Wheeler, 1985)'nin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılmasıdır. Bu amaçla; 3-6. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini ölçmek için geliştirilen ölçek 7. ve 8. sınıflar da dahil edilerek alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen 1683 (863 kız, 820 erkek) öğrenciye uygulanmıştır. Veriler üzerinden temel bileşenler analizi yöntemi ile faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda, 3-4.sınıflar için 11, 5-8. sınıflar için 15 maddenin tek boyutlu bir yapı sergilediği anlaşılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı her iki sınıf düzeyi için de .87, test-tekrar test yöntemi ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı 3-4 sınıflar için .76, 5-8.sınıflar için .87 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin geçerlik çalışmaları çerçevesinde, popüler ve reddedilen öğrencilerin yalnızlık düzeylerini ayırt edip etmediği incelenmiş ve iki grubun ölçekten almış olduğu puanlar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Yalnızlık, Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeği

ABSTRACT

The purpose of this study was to adapt the Children's Loneliness Scale (Asher&Wheeler, 1985) to Turkish, and establish the validity and the reliability studies of this scale. For this purpose, the scale, which was developed to measure the loneliness levels of students from third grade to sixth grade, was administered to 1683 (863 girls, 820 boys) students who also involved seventh and eight grade students from low, middle and high socio-economic class. Factor analysis was done via conducting the principal component analysis. It was seen at the end of the factor analysis that 11 items for 3rd-4th grades and 15 items for 5th-8th grades show a single factor structure respectively. Internal consistency coefficient of the scale was found as .87 for both grade levels, and reliability coefficients calculated through test- retest method were found as .76 for 3rd-4th grades and .87 for 5th-8th grades. In addition, it was investigated whether the scale was able to distinguish the popular and the rejected students' level of loneliness, and it was found that there was a significant difference between the scores of these two groups. Results were discussed and some suggestions were presented in accordance with the findings.

Keywords: Loneliness, Children's Loneliness Scale

** Yazar izni ve katkıları için Prof.Dr. Steven R. ASHER'e teşekkürlerini sunar

* Yard.Doç.Dr., İnönü Ün.v. Eğitim Fakültesi PDR Anabilim Dalı, akaya@inonu.edu.tr

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insanın temel gereksinimlerinden biri de içinde bulunduğu sosyal ağ içinde yer alan diğer insanlarla ilişki kurma gereksinimidir. Bireyin diğer insanlarla kurmuş olduğu sosyal ilişkiler, kurulan ilişkinin niceliği ve niteliği olarak iki boyutta düşünülebilir. Sosyal ilişkilerin niceliği bireyin kurmuş olduğu ilişkinin sayısı ve sıklığını, niteliği ise bireyin bu ilişkilerden sağlamış olduğu doyumunu ifade etmektedir. Birey pek çok kişi ile ilişki kurmasına karşın bu ilişkilerden yeterli düzeyde doyum sağlayamadığı gibi, çok az ilişki kurmasına karşın yeterli bir doyum da sağlayabilmektedir. Özetle, bireyin kurmuş olduğu sosyal ilişkinin nicel boyutu kadar niteliksel boyutu da önemlidir. Bireyler çeşitli nedenlerle sosyal ilişkilerin hem niceliksel hem niteliksel boyutunda sorunlar yaşayabilmekte; başka insanlarla kurmuş oldukları ilişkilerin sayısı azalabilmekte, sosyal ilişkilerinde doyumsuzluk yaşayabilmekte ve böylece kendilerini yalnız hissedebilmektedirler.

Peplau ve Perlman (1984), yalnızlığı, kişinin varolan ilişkisi ile algıladığı sosyal ilişkisi arasında farklılık sonucu oluşan, hoş olmayan psikolojik bir durum olarak tanımlamakta (Akt. Demir, 1989) ve yalnızlık her yaş düzeyindeki bireyleri etkileyen önemli bir problem olarak görülmektedir (Rotenberg, 1999). Her insan zaman zaman yalnızlık duygusunu yaşayabilir. Yaşanan bu duygunun süresi ve yoğunluğu önemli görülmektedir. Yaşanan kısa süreli yalnızlıklar bir patoloji olarak görülmemeli ancak yaşanan uzun süreli kronik yalnızlık duygusunun ergen ve yetişkinlerde okulu bırakma, depresyon, alkolizm ve sağlık problemlerine yol açtığı bilinmektedir (Asher ve Paquette, 2003). Yalnız bireyler depresyon ve anksiyeteye (Hansson, Jones, Carpenter ve Remondet, 1986), çeşitli sağlık problemlerine daha açıktırlar (Jones, Rose ve Russell, 1990) ve intihara daha fazla eğilimlidirler (Medora ve Woodward, 1987).

Sosyal ilişkilerin bireyin psiko-sosyal gelişimi üzerindeki belirleyici etkisi ve önemli gelişim psikolojisinde üzerinde önemle durulan konulardan biridir. Gelişim süreci içinde çocuklar sosyal ilişkilerin iki önemli formunu yaşamaktadırlar. Bunlardan ilki dikey (vertical) ilişkilerdir. Dikey ilişkiler çocuğun sosyal olarak kendinden daha güçlü veya üst statüdeki kişilerle kurmuş olduğu ilişkilerdir ve tipik olarak anne-baba çocuk ilişkisini ifade eder. Diğer ise yatay (horizontal) ilişkilerdir ve çocuğun benzer sosyal güç ve statüdeki kişilerle kurmuş olduğu ilişkilerdir. Tipik olarak çocuğun akranları ile kurmuş olduğu ilişkileri yansıtır (Hartup, 1989). Çocukların akranları ile kurmuş oldukları başarılı ilişkiler onların sosyal yeterliklerinin önemli bir göstergesidir (Asher ve Parker, 1989; Brendt ve Ladd, 1989). Sosyal ilişkilerdeki başarısızlık ve doyumsuzluk çocuğun geri çekilmesine ve yalnızlık duygusu yaşamasına yol açabilir. Çocuklar gerek kendilerinden sosyal olarak daha üst statüdeki bireylerle gerekse kendileri ile eşit statüdeki kişiler yani akranları ile kurmuş oldukları sosyal ilişkilerde doyumsuzluk ve yalnızlık yaşayabilmektedirler. Yapılan araştırmalarda ilkökul öğrencilerinin % 10'unun yalnızlık duygusu yaşadığı bildirilmektedir (Asher, Hymell ve Renshaw, 1984).

Yalnızlık, çocuklarda akademik ve sosyal problemlere yol açabilmektedir. Yalnızlık düzeyi yüksek çocukların saldırgan, utangaç, geri çekilmiş, düşük akademik performansa sahip ve yıkıcı davranışlar gösterme eğiliminde oldukları rapor edil-

mektedir (Asher, Hymel ve Renshaw, 1984; Asher ve Wheler, 1985, Boivin, Hymel ve Bukowski, 1995; Cassidy ve Asher, 1992; Renshaw ve Brown, 1993).

Çocukların yaşamış olduğu sosyal ilişki güçlükleri, sosyal beceri eksiklikleri ve çeşitli psikolojik sorunların kaynaklık ettiği yalnızlık duygusu daha erken dönemde tanınmalı ve gerekli önleyici psikolojik yardım hizmetleri sunulmalıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi, yapılan araştırmalar ilkökul öğrencilerinin %10'unun yalnızlık duygusu yaşadığını ortaya koymaktadır (Asher, Hymel ve Renshaw, 1984). Ülkemizde yalnızlık kavramı ile ilgili araştırmaların genellikle lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yapıldığı, daha erken gelişimsel dönemlerdeki çocukların yalnızlık düzeylerini inceleyen araştırmaların sınırlı olduğu gözlenmektedir. Yapılan araştırmalar genellikle yalnızlık kavramının sosyo-demografik ve diğer (benlik kavramı, benlik saygısı, kaygı, depresyon, arkadaşlık ilişkileri, sosyal destek, atılganlık, kendini açma vb) bazı değişkenlerle ilişkilerini inceleyen betimsel çalışmalar ve yalnızlığın azaltılmasına dönük çalışmalar olduğu gözlenmektedir.

Bu çalışma ile, çocukların yaşamış olduğu yalnızlık duygusunun nedenleri ve sonuçları ile erken dönemlerde incelenmesinin önemi vurgulanmaya çalışılmış ve bu kapsamda yapılacak araştırmalarda kullanılacak Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeği (Asher ve Wheeler, 1985)'nin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Çocuklar İçin Okul Temelli Yalnızlık Ölçeği (ÇOTYÖ)

Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeği ilk kez Asher, Hymel ve Renshaw (1984) tarafından 3-6. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini ölçmek için geliştirilmiş, daha sonra Asher ve Wheeler (1985) tarafından küçük değişikliklerle (Örneğin; "Kendimi yalnız hissediyorum" yerine "Okulda kendimi yalnız hissediyorum" gibi) okul temelli yalnızlık ölçeği haline getirilmiştir. Daha sonra, Parkhurst ve Asher (1992) ölçeği, ortaokul öğrencilerine uygun hale getirmişler ve son olarak da Cassidy ve Asher (1992) ölçeği 5-7 yaş grubundaki çocuklar için revize etmişlerdir.

Bu çalışmada Türkçe'ye uyarlanmasına çalışılan ölçek, Asher ve Wheeler (1985)'in orjinal çocuklar için yalnızlık ölçeğinin, küçük değişikliklerle okul temelli hale getirdikleri ve 3-6. sınıf öğrencileri için revize ettikleri formudur. Ölçek orjinal olarak 3-6. sınıflar arasındaki öğrencilere uygulanmakla birlikte bu çalışmada 7. ve 8. sınıflar da dahil edilmiş böylece 3-8. sınıf öğrencileri için uygunluğu test edilmiştir. Ölçekte 16'sı asıl, 8'i dolgu maddesi olmak üzere toplam 24 madde bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe formu Ek-1'de sunulmuştur. Dolgu maddeleri "Kitap okumayı severim", "Spor yapmayı severim" ve " Çok TV seyredirim" gibi çocukların hobi ve ilgileri ile ilgili maddelerdir ve toplam yalnızlık puanın hesaplanmasında dikkate alınmamaktadır. Çocuklar her bir madde ile ilgili tepkilerini 5'li bir dereceleme üzerinden işaretlemektedirler. Bu dereceler (1) "Benim için her zaman doğru", (2) "Benim için çoğunlukla doğru", (3) "Benim için bazen doğru", (4) "Benim için doğru değil" ve (5) "Benim için hiç doğru değil"i ifade etmektedir. Ölçeğin puanlaması yukarıdaki sıraya göre yapılmakta olup Ek-1'deki "****" maddeler tersinden puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 16, maksimum puan ise 80'dir. Yaşanan yalnızlık duygusu, ölçekten alınan puanla doğru orantılıdır. Alınan puan yükseldikçe yaşanan yalnızlık duygusu artmaktadır.

Aşağıda Çocuklar İçin Yalnızlık leğinin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışması süreci açıklanmıştır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın rneklemine 2004-2005 eğitim-ğretim yılı I.döneminde Malatya il merkezindeki ilköğretim okullarının 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflarına devam eden 1683 ğrenci oluşturmuştur. Örneklem alınırken alt, orta ve st sosyo-ekonomik düzeyi (SED) temsil eden 7 okul (st SED'den 3 okul, orta SED'den 2 okul ve alt SED'den 2 okul) ve her SED'den 18'er olmak üzere 54 sınıf küme örnekleme yoluyla seçilmiştir. Örneklem 537 (%32)'si alt, 602 (%36)'si orta ve 544 (%32)' st sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerden oluşmuştur. Örneklem 5 sınıf düzeylerine göre dağılımı ise 3. sınıf 267 (%16), 4. sınıf 286 (%17), 5.sınıf 275 (%16.3), 6.sınıf 291 (%17.3), 7.sınıf 289 (%17.2) ve 8.sınıf 275 (%16.3) olarak gerçekleşmiştir. Örneklem 863 (%51.3) ' kız, 820 (%48.7)'si ise erkektir. Yaşları 9 ile 14 arasında değişmektedir.

Ölçeğin eviri alışması

İlk aşamada lek, Türkçe'ye çevrilmesi için İnönü Universitesinde İngilizce okutmanı olarak görev yapan 10 uzmana dağıtılmış ve Türkçe'ye çevirmeleri istenmiştir. Çeviri işlemi bittikten sonra her bir uzmanın çevirisi, bir alan uzmanı bir dil uzmanı ve araştırmacıdan oluşan bir ekip tarafından incelenmiş ve ölçeğe denemelik son şekli verilmiştir. Ölçeğin eviri çalışmalarında, Türkçe'den tekrar İngilizce'ye çevirisi (back- translation) yapılmamıştır. Bu durum araştırmanın bir sınırlılığı olarak düşünülebilir.

Verilerin Toplanması

Ölçeğin eviri ve madde düzeltme işlemleri tamamlanıp denemelik son şekli verildikten sonra yukarıda betimlenen örneklem, 2004 yılı Kasım ayında araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçeğin uygulanması yaklaşık 20-30 dakika almaktadır. Sınıf düzeyi yükseldikçe ölçeğin uygulama süresi kısalmaktadır.

Ayrıca ölçeğin uygulanması sırasında ölçeğin geçerlik çalışmasında kullanılacak olan sosyometrik test uygulanmıştır. Sosyometrik test uygulamasından sonra ğrenciler Coie, Dodge ve Coppotelli (1982) tarafından geliştirilen klasik sosyometrik sınıflama yöntemine göre; popüler, reddedilen, ihmal edilen, ihtilafly ve ortalama olmak üzere beş sosyometrik kategoriye ayrılmıştır. Ölçeğin ayrırcı geçerliği için bu sosyometrik statülerdeki öğrencilerin ölçekten almış oldukları puanlar arasındaki farka bakılmıştır.

BULGULAR

OTY'nin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Giriş bölümünde de aıklanđıđı gibi, OTY sekizi dolgu maddesi olmak üzere 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışmaları çerçevesinde ilk olarak 16

maddeden elde edilen verilerle temel bileşenler analizi yöntemine göre faktör analizi yapılmış ve böylece yapı geçerliği incelenmiştir. Faktör analizinde dolgu maddeleri işleme alınmamıştır. Faktör analizi gelişimsel özellikleri dikkate alınarak 3. ve 4. sınıflar (n=553) için ayrı 5., 6., 7. ve 8.sınıflar (n=1130) için ayrı yapılmıştır.

Faktör analizi yapılmadan önce, verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi ile test edilmiştir. 3. ve 4. sınıflar için 16 maddenin faktör analizi için KMO değeri .90 olarak bulunmuştur. Veriler üzerinde faktör analizi yapılabilmesi için minimum KMO değeri .60 olarak önerilmektedir (Pallant, 2001). Bu durumda gözlenen .90 lık KMO değeri önerilen KMO değerinden oldukça yüksektir ve verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Öte yandan yine 3. ve 4. sınıflar için 16 maddenin faktör analizi için Bartlett testi sonucu [2498.91 (p<0.001)] olarak bulunmuştur. Gerek KMO gerekse Bartlett testi sonuçları bu veriler üzerinden faktör analizi yapılabileceğini, bir başka deyişle verilerin faktör analizi için uygun olduğunu güçlü bir şekilde ortaya koymuştur. Tablo-1'de faktör analizi ve madde-test korelasyonu sonuçları sunulmuştur.

Tablo-1 3-4. ve 5-8. sınıflar için 16 madde üzerinden yapılan faktör analizi ve madde-test korelasyonu sonuçları

Madde	3. ve 4. Sınıflar		5- 8. Sınıflar		3. ve 4. Sınıflar		5-8. Sınıflar	
	I. Analiz		I. Analiz		II. Analiz		II. analiz	
	Faktör Yüklü	r ²	Faktör Yüklü	r ²	Faktör Yüklü	r ²	Faktör Yüklü	r ²
1	-.02	.20	.26	.34				
3	.49	.51	.55	.55	.49	.53	.55	.56
4	.28	.36	.40	.44			.40	.43
6	.58	.60	.52	.56	.58	.60	.50	.53
8	.27	.35	.54	.54			.53	.54
9	.71	.68	.72	.70	.71	.71	.72	.71
10	.16	.27	.42	.45			.41	.45
12	.72	.69	.71	.69	.73	.72	.71	.70
14	.77	.72	.74	.71	.78	.76	.74	.72
16	.30	.37	.47	.48	.30	.32	.47	.48
17	.71	.69	.72	.70	.72	.71	.72	.71
18	.75	.72	.72	.70	.76	.75	.72	.71
20	.64	.61	.51	.52	.65	.66	.51	.54
21	.75	.69	.77	.74	.76	.74	.78	.75
22	.22	.32	.52	.53			.52	.52
24	.75	.69	.72	.69	.76	.74	.73	.70

	Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans
1	5.11	31.96		1	5.72	35.73	1	4.95	45.00	1	5.66	37.75
2	1.76	11.02		2	1.50	9.37	2			2	1.40	9.31
3	1.04	6.49		3	1.11	6.91	3			3		
TOP	7.91	49.92		TOP	8.33	52.01	TOP	4.95	45.00	TOP	7.06	47.06

Faktör analizinde faktör yükünün en az .30 olması ölçütü alınmıştır. Buna göre; 1. (Benim için okulda yeni arkadaşlar edinmek kolaydır), 4.(Sınıftaki diğer çocuklarla uyumlu bir şekilde çalışırım), 8.(Sınıfta bir çok arkadaşım var), 10.(Birine ihtiyaç

duyduğumda sınıfta bir arkadaş bulabilirim) ve 22. (Arkadaşlarım tarafından oldukça sevilen biriyim) maddelerin 3. ve 4. sınıflar için birinci faktörde yeterli faktör yüküne sahip olmadığı, söz konusu maddelerin madde-test korelasyonlarının da düşük olduğu gözlenmiştir. Bu durumda bu maddelerin 3. ve 4. sınıf düzeyinde uygun olmadığı anlaşılmıştır.

Sosyal bilimlerde ölçeğin tek boyutlu olabilmesinin iki temel koşulu bulunmaktadır. Bunlardan ilki, birinci faktörün açıkladığı varyans oranının toplam varyansın en az % 30'u olması , diğeri ise birinci faktörün özdeğerinin ikinci faktörün özdeğerinin yaklaşık 3-3.5 katından daha büyük olmasıdır (Doğan, 2002). Bu iki ölçüte göre bakıldığında, 3. ve 4. sınıflar için yapılan faktör analizi sonucunda, birinci faktörün açıkladığı varyans oranı toplam varyansın %30'unun üzerindedir (%31.96) fakat ikinci ölçüte göre değerlendirdiğinde, birinci faktörün özdeğeri ikinci faktörün özdeğerinin 3 katından büyük değildir. Dolayısıyla bu sonuçlara göre ölçeğin 3.ve 4. sınıflar için tek faktörlü bir yapıya sahip olmadığı, faktör yükü .30'un altında olan maddelerin tek boyutlu yapıyı bozduğu söylenebilir. Ortaya çıkan diğer iki faktörün özdeğer ve açıkladığı varyans oranlar sırayla şöyledir; 2. faktör özdeğer:1.76 açıkladığı varyans oranı "%11.02, 3. faktör özdeğer: 1.04, açıkladığı varyans oranı %6.49. Üçüncü ve dördüncü sınıflar için 16 madde üzerinden yapılan birinci faktör analizinde kullanılan verilerle ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach Alfa katsayısı .84 olarak bulunmuştur.

Üçüncü ve dördüncü sınıflar için yapılan birinci faktör analizinde birinci faktörde faktör yükleri .30'un altında olan 5 madde (1, 4, 8, 10 ve 22. maddeler) çıkarılarak faktör analizi 11 madde üzerinden yeniden yapılmış ve sonuçlar madde-test korelasyonları ile birlikte yine Tablo-1'de "İkinci Analiz" sütununda sunulmuştur. Faktör analizi yeniden yapılmadan önce de verilerin faktör analizine uygunluğu KMO ve Bartlett testi ile sınanmış ve verilerin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmıştır (n=553, KMO=.92, Bartlett testi sonucu 2179.64/ p<0.001).

Tablo-1'de de görüldüğü gibi, kalan 11 maddenin tümünün birinci faktördeki faktör yükleri .30 ile .78 arasında değiştiği gözlenmiştir. Ayrıca kalan maddelerin madde-test korelasyonları da .32 ile .76 arasında değişmektedir. Kalan 11 maddeye ilişkin verilerle ölçeğin iç tutarlık katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Kalan 11 madde ile yapılan faktör analizi sonuçları, ölçeğin kalan 11 maddesinin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçeğin tek faktörde özdeğeri 4.95, açıkladığı varyans oranı ise %45 dir.

3. ve 4. sınıflar için yapılan iki aşamalı faktör analizi 5., 6., 7. ve 8. sınıflar için de aynı şekilde yapılmıştır. Faktör analizi yapılmadan önce verilerin faktör analizi için uygunluğu test edilmiş ve 5., 6., 7. ve 8.sınıflar için KMO değeri .92, Bartlett testi sonucu ise [5721,98 (p<0.001)] olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Yapılan faktör analizi sonuçları Tablo-1'de görülmektedir. 5., 6., 7. ve 8. sınıfları için yapılan birinci faktör analizinde 1. maddenin faktör yükünün ölçüt olarak kabul edilen .30'un altında olduğu (.26), kalan diğer maddelerin faktör yüklerinin ise .40 ile .77 arasında değiştiği gözlenmiştir. Açıklanan toplam varyansın %52.01, birinci faktörün açıkladığı varyans oranının ise %35.73 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar,

ölçeklerin tek boyutlu olmasının temel koşullarından birinci faktörün açıkladığı varyans oranının %30'un üzerinde olması ve birinci faktörün özdeğerinin ikinci faktörün özdeğerinin 3-3.5 katından büyük olması koşulunu karşılamaktadır. Dolayısıyla bu durum, ölçeğin tek boyutlu olduğunu desteklemektedir. Yapılan bu birinci faktör analizinde kullanılan verilerle ölçeğin iç tutarlık katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

Birinci analizde faktör yükü .30'un altında olan 1.madde (faktör yükü .26) çıkarılarak yeniden faktör analizi yapılmıştır. Birinci madde çıkarıldıktan sonra faktör analizi yapılmadan tekrar verilerin faktör analizi için uygunluğu test edilmiş ve KMO değeri .93, Bartlett testi sonucu ise [5501.91 (p<0.001)] olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir. Tablo-1'de görüldüğü gibi; 5., 6., 7. ve 8. sınıflar için yapılan ikinci faktör analizinde 1. madde çıkarıldıktan sonra kalan 15 maddenin faktör yüklerinin .40 ile .78 arasında, madde-test korelasyonlarının ise .43 ile .75 arasında değiştiği gözlenmiştir. Kalan 15 maddeye ilişkin verilerle ölçeğin iç tutarlık katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

Yapılan ikinci analiz sonunda 15 maddelik yapının toplam varyansın %47.06'sını açıkladığı, birinci faktörün ise toplam varyansın %37.75'ini açıkladığı anlaşılmıştır. Ölçeklerin tek faktörlü olup olmamasına karar vermede dikkate alınan iki ölçütten birincisi, birinci faktörün açıkladığı varyans oranının %30'un üzerinde olmasıdır. Bu durumda ölçeğin birinci faktörde açıkladığı varyans oranı %37.75 dir. Dolayısıyla birinci ölçütü karşılamaktadır. Diğer ölçüt ise birinci faktörün özdeğerinin ikinci faktörün özdeğerinden 3-3.5 katından daha fazla olmasıdır. 15 maddenin birinci faktördeki özdeğeri 5.66 , ikinci faktörün özdeğeri ise 1.40 tır. Birinci faktörün özdeğeri ikinci faktörün özdeğerinin 3.5 katından fazladır. Dolayısıyla 15 maddelik ölçek tek boyutlu bir yapı göstermektedir. İkinci analiz sonunda 15 maddeye ilişkin verilerle ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Tarhan (1996) 27 kız, 24 erkek 51 8.sınıf öğrencisi üzerinde yapmış olduğu çalışmada aynı ölçeğin iç tutarlılık katsayısını (Cronbach Alfa katsayısı) .89 olarak bulmuştur.

Yukarıda açıklanan yapı geçerliği çalışmalarının yanında ölçeğin ayırıcı geçerliği ölçütlere dayalı geçerlik türlerinden ölçüt grup yöntemine göre sınımlanmıştır. Bu çerçevede literatürde popüler ve reddedilen öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin farklı olduğu, reddedilen öğrencilerin popüler öğrencilerden daha fazla yalnızlık duygusu yaşadığı yönündeki bulgular (Asher, Hymel ve Renshaw, 1984; Asher ve Wheeler, 1985; Demir ve Tarhan, 2001) ölçüt olarak alınmış ve Coie, Dodge ve Coppotelli (1982) tarafından önerilen beş sosyometrik statü grubunun (Popüler, Reddedilen, İhmal Edilen, İhtilafli ve Ortalama) ölçekten almış oldukları puanlar arasındaki farka bakılmıştır. Analizler 3. ve 4. sınıflar için ayrı 5., 6., 7. ve 8. sınıflar için ayrı yapılmıştır. Grupların toplam yalnızlık puanları hesaplanırken 3. ve 4. sınıflar için uygun olmayan 1., 4., 8., 10., ve 22. maddelerden alınan puanlar, 5., 6., 7. ve 8. sınıfların toplam yalnızlık puanlarının hesabında ise bu grup için uygun olmayan 1. maddeden alınan puan hesaba katılmamıştır. Analizlerde her iki grup için de uygun olmayan maddeler çıkarıldıktan sonra elde edilen toplam yalnızlık puanları kullanılmıştır.

Tablo-2’de örneklemin farklı sosyometrik statülere dağılımı ve grupların ölçekten almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları sunulmuştur.

Tablo-2 Örneklemin farklı sosyometrik statülere dağılımı ve ölçekten almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları

Gruplar		n	\bar{X}	S
3-4. Sınıflar	Popüler	137	19.81	7.95
	Reddedilen	119	24.87	9.42
	İhmal Edilen	118	23.83	8.85
	İhtilafı	27	22.19	8.41
	Ortalama	51	20.37	8.86
5-8. Sınıflar	Popüler	279	24.62	8.09
	Reddedilen	229	32.34	9.66
	İhmal Edilen	208	31.14	10.26
	İhtilafı	66	25.41	10.45
	Ortalama	81	29.15	9.99

NOT: Üçüncü ve dördüncü sınıflar için 101, 5-8. sınıflar için 267 öğrenci sosyometrik olarak “diğer” kategorisinde çıkmış dolayısıyla yukarıdaki tabloda yer almamıştır.

Tablo-2 incelendiğinde, 3 ve 4. sınıflar düzeyinde yalnızlık düzeyi en düşük grubun popüler öğrenciler en yüksek grubun ise reddedilen öğrenciler olduğu anlaşılmaktadır. Yalnızlık düzeyi açısından gruplar düşükten yükseğe doğru sıralandığında en düşük grup popüler öğrenciler daha sonra sırayla ortalama, ihtilafı, ihmal edilen ve reddedilen öğrencilerdir. Beşinci-sekizinci sınıflar düzeyinde ise gruplar yalnızlık puanları açısından düşükten yükseğe doğru; popüler, ihtilafı, ortalama, ihmal edilen ve reddedilen öğrenciler olarak sıralanmaktadır. Grupların puanlarının ortalamaları arsında gözlenen bu farkın anlamlı olup olmadığı tekyönlü varyans analizi (ANOVA) ile sınıanmış ve sonuçlar Tablo-3’de sunulmuştur.

Tablo-3 3 ve 4. sınıf düzeyindeki farklı sosyometrik statülerdeki öğrencilerin ölçekten almış oldukları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları

Varyans Kaynağı	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	4	2099.538	524.884	7.049	.001
Gruplar İçi	447	33282.781	74.458		
Toplam	451	35382.319			

Tablo-3’de görüldüğü gibi; grupların puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuş, farkın hangi gruplardan kaynaklandığı LSD testi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo-4’de sunulmuştur.

Tablo-4 3 ve 4. Sınıflar Düzeyindeki Farklı Sosyometrik Statüdeki Öğrencilerin Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Gruplar	\bar{X}	2	3	4	5
1 Popüler	19.81	-5.06*	-4.02*	-2.38	-.56
2 Reddedilen	24.87		1.04	2.68	4.50*
3 İhmal Edilen	23.83			1.64	3.46*
4 İhtilafı	22.19				1.82
5 Ortalama	20.37				

* p<0.05

Tablo-4'de görüldüğü gibi; popüler öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile reddedilen ve ihmal edilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bir başka deyişle, reddedilen ve ihmal edilen öğrenciler popüler öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşamaktadırlar. Popüler öğrenciler ile ihtilafı ve ortalama gruptaki öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Reddedilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile ihmal edilen ve ihtilafı grubun yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamış fakat reddedilen öğrencilerin ortalama gruptaki öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşadıkları gözlenmiştir ($p<0.05$). Aynı şekilde ihmal edilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile ihtilafı grubun yalnızlık düzeyleri arasında da anlamlı düzeyde fark gözlenmemiş fakat ihmal edilen öğrencilerin ortalama gruptaki öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşadıkları gözlenmiştir ($p<0.05$). İhtilafı gruptaki öğrenciler ile ortalama gruptaki öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark gözlenmemiştir.

Yukarıda 3 ve 4.sınıflar için yapılan analizler aynı çerçevede 5-8 sınıflar için de yapılmıştır. Tablo-5'de 5-8 sınıf düzeyindeki farklı sosyometrik statülerdeki öğrencilerin ölçekten almış oldukları puanların karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu sunulmuştur.

Tablo-5 5-8. Sınıf Düzeyindeki Farklı Sosyometrik Statülerdeki Öğrencilerin Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Varyans Kaynağı	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	4	9639.413	2409.853	27.030	.001
Gruplar İçi	858	76494.050	89.154		
Toplam	862	86133.462			

Tablo-5'de görüldüğü gibi; grupların puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuş, farkın hangi gruplardan kaynaklandığı LSD testi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo-6'de sunulmuştur.

Tablo-6 5-8. sınıf Düzeyindeki Farklı Sosyometrik Statüdeki Öğrencilerin Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Gruplar	\bar{X}	2	3	4	5
		32.34	31.14	25.41	29.15
1 Popüler	24.62	-7.72*	-6.52*	-7.85	-4.53*
2 Reddedilen	32.34		1.20	6.93*	3.19*
3 İhmal Edilen	31.14			5.73*	1.99
4 İhtilafı	25.41				-3.74*
5 Ortalama	29.15				

Tablo-6'da görüldüğü gibi; popüler öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile reddedilen, ihmal edilen ve ortalama öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bir başka deyişle, ortalama, reddedilen ve ihmal edilen öğrenciler popüler öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşamaktadırlar. Popüler öğrenciler ile ihtilafı gruptaki öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Reddedilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile ihmal edilen grubun yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamış fakat reddedilen öğrencilerin ortalama ve ihtilafı gruptaki öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşadıkları gözlenmiştir ($p<0.05$). İhmal edilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile ihtilafı grubun yalnızlık düzeyleri arasında da anlamlı düzeyde fark gözlenmiş ($p<0.05$), ihmal edilen öğrenciler ile ortalama gruptaki öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. İhtilafı gruptaki öğrenciler ile ortalama gruptaki öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark gözlenmiş ($p<0.05$), ortalama grupta yer alan öğrencilerin ihtilafı gruptaki öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşadıkları anlaşılmıştır.

ÇOTYÖ'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach Alfa katsayısı hem 3-4. sınıflar için hem de 5-8. sınıflar için .87 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iki hafta arayla 179 öğrenciye tekrar uygulanmasından sonra hesaplanan güvenirlilik katsayısı 3-4. sınıflar için .76, 5-8. sınıflar için ise .87 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test yönteminde testin aynı gruba birinci uygulaması ile ikinci uygulamasından elde edilen puan dağılımları arasındaki korelasyon hesaplanmaktadır. Genellikle, .70'in üstündeki korelasyon katsayıları yüksek ilişkiyi göstermekte ve .70'in üstündeki güvenirlilik katsayıları yeterli bulunmaktadırlar. Bu çalışmada, her iki grup için elde edilen güvenirlilik katsayıları .70'in üzerinde olduğundan ölçeğin her iki grup için de güvenirlilik katsayıları yeterli sayılabilir. Üçüncü ve dördüncü sınıflar için hesaplanan güvenirlilik katsayısı 5-8. sınıflar için hesaplanan güvenirlilik katsayısından düşüktür. Bunun nedeni; ölçeğin 3. ve 4. sınıflar için uygun olan formundaki madde sayısının azlığı (11 madde) ve güvenirlilik çalışmasındaki örneklemin küçüklüğü ($n=61$) olabilir. Güvenirlilik katsayısı madde sayısına bağlıdır. Madde sayısı arttıkça güvenirlilik artar. Ölçmenin hedef kitlesini oluşturan evren daraltıldığında, daraltıldığı ölçüde hem gözlenen puanların varyansı hem de güvenirlilik katsayısı küçülür (Baykul, 2000). Bu durumda, 3. ve 4. sınıflar için hesaplanan güvenirlilik katsayısına bu koşullar altında elde edilen minimum değer olarak bakılabilir. Güvenirlilik çalışması için alınabilecek daha büyük bir örnekleme bu değerin artması beklenir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmadan elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, 5-8. sınıflar için yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar ölçeğin orijinali ile benzer olarak (bir madde hariç) tek faktörlü bir yapı sergilediği anlaşılmaktadır. Bu sınıf düzeyleri için elde edilen geçerlik ve güvenilirlik katsayıları tatmin edici düzeydedir. Öte yandan 3. ve 4. sınıflar için yapılan analizlerde ölçeğin orijinalinden elde edilen sonuçlardan farklı sonuçlar elde edilmiş, bazı maddelerin bu yaş grubundaki Türk çocukları için uygun olmadığı anlaşılmıştır. Uygun olmayan maddeler çıkarıldıktan sonra yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar da ölçeğin 3. ve 4. sınıf düzeyindeki çocukların yalnızlık düzeylerini ölçmek için kullanılabileceğini göstermektedir. Bu sınıf düzeyi için elde edilen geçerlik ve güvenilirlik katsayıları da tatmin edici düzeydedir.

Ölçeğin bazı maddelerinin (1.4., 8., 10. ve 22. maddeler) 3. ve 4. sınıf düzeyleri için uygun olmaması, bir başka deyişle faktör yüklerinin birinci faktörde düşük olması, bu sınıflar düzeyindeki öğrencilerin bilişsel özellikleri ile açıklanabilir. Ölçekte yer alan 16 asıl madde çocukların yalnızlık hisleri (Örneğin; “*Kendimi yalnız hissediyorum*”), sosyal olarak yeterlilik veya yetersizlik hisleri (Örneğin; “*Diğer çocuklarla uyumlu bir şekilde çalışırım*”) ve akranları arasındaki statüsüne ilişkin öznel tahminlerini (Örneğin; “*Pek çok arkadaşım var*” gibi) içeren maddelerden oluşmaktadır. Uygun olmayan maddelere bakıldığında, bu maddelerin yalnızlık hislerinden ziyade çocukların kendilerini sosyal olarak yeterli ve ya yetersiz olarak değerlendirmeleri ve akranları arasındaki sosyal statülerine ilişkin öznel tahminlerini içeren maddeler olduğu görülmektedir. Çocuğun kendini sosyal olarak yeterli ya da yetersiz olarak değerlendirebilmesi ve akranları tarafından nasıl algılandığını kestirebilmesi belirli bir bilişsel yeterliği gerektirmektedir. Dolayısıyla çocuklar bu açılardan kendilerini değerlendirmede bilişsel olarak güçlük yaşamış olabilirler.

Ölçeğin ayrıncı geçerlik çalışmaları çerçevesinde, gerek 3-4. sınıflar gerekse 5-8. sınıflar düzeyindeki reddedilen öğrencilerin popüler öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşadıkları bulunmuştur. Bu bulgu literatürdeki bulgular ile uyumlu görünmektedir (Asher, Hymel ve Renshaw, 1984; Asher ve Wheeler, 1985; Demir ve Tarhan, 2001). Reddedilen öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde olumlu sosyal davranışlar sergilemedikleri, aksine saldırgan davranışlar sergiledikleri ve saldırgan davranışların reddedilen öğrencilerin ortak özelliği olduğu göz önüne alındığında, bu davranışların akranlarının onlardan uzaklaşmalarına ve sosyal ağ içinde kendilerini yalnız hissetmelerine yol açabileceği söylenebilir. Gerek 3-4. sınıflar gerekse 5-8. sınıflar düzeyindeki reddedilen öğrencilerin popüler öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşadıkları yönündeki bulgu ölçeğin ayrıncı geçerliği için bir kanıt olarak düşünülebilir.

Üçüncü ve dördüncü sınıflar düzeyindeki ihmal edilen öğrencilerin popüler ve ortalama öğrencilerden daha fazla yalnızlık yaşadıkları gözlenmiştir. Bu sonuç literatürdeki bulgular ile uyumlu görünmemektedir (Asher, Hymel ve Renshaw, 1984; Asher ve Wheeler, 1985). Genel olarak literatüre bakıldığında ihmal edilen statüdeki öğrencilerin bu statülerinin zamanla olumlu yönde değişebileceği ve bu statünün gelecekteki uyum için bir risk olduğuna ilişkin yeterli kanıtlar olmadığı görülmektedir (French ve Waas, 1985; Tani ve Schneider, 1997). İhmal edilen öğrencilerin yalnız

nızlık düzeyleri ortalama gruptan daha yüksektir fakat ihtilaflı grup ile aralarında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır.

Popüler öğrenciler ile ortalama ve ihtilaflı öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı fark olmaması, her üç grubun da akranları tarafından sosyal olarak belirli düzeylerde kabul ediliyor olması ile açıklanabilir. Her ne kadar ihtilaflı öğrenciler aynı zamanda akranları tarafından yüksek düzeyde reddediliyor olsalar da gerek popüler gerekse ihtilaflı öğrenciler akranları tarafından yüksek düzeyde kabul edilmektedirler. Ortalama öğrencilerin ise akranları tarafından kabul ve red düzeyleri orta düzeydedir. Burada sosyal kabulün varlığı kritik bir nokta olarak görülebilir.

Beşinci-sekizinci sınıflar düzeyindeki reddedilen öğrenciler popüler, ihtilaflı ve ortalama gruptan daha fazla yalnızlık yaşamaktadırlar. Bu sınıflar düzeyindeki reddedilen ve ihmal edilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar 3. ve 4 sınıf düzeylerindeki reddedilen öğrencilere ilişkin bulgular ile paralellik göstermektedir. Beşinci-sekizinci sınıf düzeyindeki analizlerden elde edilen dikkat çekici bulgulardan biri ortalama grupta yer alan öğrencilerin ihtilaflı grupta yer alan öğrencilerden daha fazla yalnızlık duygusu yaşıyor olmaları dğeri ise ortalama grupta yer alan öğrenciler ile ihmal edilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farkın olmamasıdır. İhtilaflı gruptaki öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin ortalama gruptan daha düşük olması onların akranları tarafından yüksek düzeyde reddedilmelerine karşın yüksek düzeyde kabul de edilmeleri ile açıklanabilir. İhmal edilen öğrencilerin ortalama gruptaki öğrencilerden daha fazla yalnızlık duygusu yaşayabileceği beklenebilir. Bu çalışmada 5-8 sınıflar için elde edilen sonuç bu beklentiden farklıdır. İhmal edilen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile ortalama grubun yalnızlık düzeyi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Oysa 3-4.sınıf düzeyinde bu iki grubun yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı fark gözlenmiştir. İhmal edilen öğrencilere ilişkin elde edilen bu farklı sonuçlar bu sosyometrik statünün stabil olmaması, zamanla değişkenlik gösteriyor olması ile açıklanabilir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

- 1) Ölçeğin orjinalindeki 1., 4., 8., 10. ve 22. maddelerin 3. ve 4. sınıflarda yeterli faktör yüklerine sahip olmadığı ve dolayısıyla bu sınıf düzeylerindeki öğrenciler için uygun olmadığı anlaşılmıştır. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra yapılan gerek faktör analizi gerekse ayırıcı geçerlik çalışmaları kalan 11 maddelik formun 3. ve 4. sınıf düzeyindeki öğrencilere geçerli ve güvenilir bir şekilde uygulanabileceğini kanıtlamaktadır. Uygulayıcılar Ek-2'de sunulan ölçeği 3. ve 4. sınıflar düzeyindeki öğrencilerin yalnızlık düzeylerini belirlemek için kullanabilirler.
- 2) Ölçeğin 5., 6., 7., ve 8. sınıflar için yapılan birinci faktör analizinde birinci maddenin faktör yükü .30'un altında bulunmuş ve bu madde çıkarıldıktan sonra yapılan gerek faktör analizi gerekse ayırıcı geçerlik çalışmaları kalan 15 maddelik formun 5-8.sınıf düzeyindeki öğrencilere geçerli ve güvenilir bir şekilde uygulanabileceğini kanıtlamaktadır.

Uygulayıcılar Ek-3'te sunulan ölçeği 5-8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin yalnızlık düzeylerini belirlemek için kullanabilirler.

KAYNAKLAR

- Asher, S.R., Hymel, S. ve Renshaw, P. (1984). Loneliness in children. *Child Development*, 55, 1456-1464.
- Asher, S.R. ve Paquette, J.A. (2003). Loneliness and peer relations in childhood. *Current Directions Psychological Science*, 12(3), 75-78.
- Asher, S.R. ve Wheeler, V.A. (1985). Children's loneliness: A comparison of rejected and neglected peer status. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 53, 500-505.
- Asher, S.R ve Parker J.G. (1989). The significance of peer relationship problems in childhood. In B.H.Schneider, G.Attili, J.Nedel ve R.P.Weissberg (Eds.), *Social competence in developmental perspective* (pp.5-23). Amsterdam: Kluwer.
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde Ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi Ve Uygulaması*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Boivin, M., Hymel, S. ve Bukowski, W.M. (1995). The role of the social withdrawal peer rejection and victimization by peers in predicting loneliness and depressed mood in children. *Development and Psychopathology*, 7, 765-785.
- Brendt, T.J. ve Ladd, G.W. (1989).(Eds). *Peer relationship in child development*. NewYork: Wiley
- Cassidy, J. ve Asher, S.R. (1992). Loneliness and peer relationship in young children. *Child Development*, 63, 350-365.
- Coie, J.D., Dodge, K.A. ve Coppotelli, H. (1982). Dimensions and types of social status: A cross-age perspective. *Developmental Psychology*, 18(4), 557-570.
- Demir, A. (1989). U.C.L.A Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 14-18.
- Demir, A. ve Tarhan, N. (2001). Loneliness and social dissatisfaction in Turkish adolescents. *The Journal of Psychology*, 135(1), 113-123.
- Doğan, N. (2002). *Klasik test teorisi ve örtük özellikler kuramının örneklem bağlamında karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- French, D.C. ve Waas, G.A (1985). Behavior problems of peer-neglected and peer-rejected elementary-age children: Parent and teacher perspectives. *Child Development*, 56, 246-252.
- Hansson, R.O., Jones, W.H., Carpenter, B.N. ve Remondet, J. (1986). Loneliness and adjustment to old age. *International Journal of Aging and Human Development*, 24, 41-53
- Hartup, W.W.(1989). Social relationship and their developmental significance. *American Psychologist*, 44(2), 120-126.
- Jones, W.H., Rose, J. ve Russell, D. (1990). Loneliness and social anxiety. In H.Leitenberg (Ed.) *Handbook of social and evaluation anxiety* (pp. 247-266). New York: Plenum
- Medora, N., Woodward, J. ve Larson, J. (1987). Adolescent loneliness: A cross-cultural comparison of Americans and Asian Indians. *International Journal of Comparative Sociology*, 28, 204-210.
- Pallant, J. (2001). *SPSS Survival Manual: A step-By-Step Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows*. Philadelphia, PA: Open University Pres.
- Parkhurst, J.T. ve Asher, S.R. (1992). Peer rejection and middle school: Subgroup differences in behavior, loneliness and interpersonal concerns. *Developmental Psychology*, 28(2), 231-241.
- Renshaw, P.D. ve Brown, P.J. (1993). Loneliness in middle childhood: Concurrent and longitudinal predictors. *Child Development*, 64, 1271-1284.

- Rotenberg, K.J. (1999). Childhood and adolescent loneliness: An introduction. In K.J. Rotenberg and Hymell (Eds.), *Loneliness in childhood and adolescent* (pp.3-8). New York: Cambridge University Press.
- Tani, F. ve Schneider, B. (1997). Self-report symptomatology of socially rejected and neglected Italian elementary-school children. *Child Study Journal*, 27(4), 301-317
- Tarhan, N. (1996). *The relationship of sociometric status, sex, academic achievement, school type, and grade level with loneliness levels of secondary school students*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

SUMMARY

Successful relationships built by the children with their peers are seen as an important indicator of their social competences (Asher & Parker, 1989; Brendt & Ladd, 1989) and a reliable predictor of their future lives (Kupersmidt, Coie & Dodge, 1990; Parker & Asher, 1987). Failure and dissatisfaction in social relationships may lead the child to reserve himself and feel lonely. Children may feel dissatisfied and lonely in their social relationships they built both with individuals higher in social status and those with comparable status, i.e. their peers. Researches have reported that 10 % of the primary school students feel lonely (Asher, Hymell & Renshaw, 1984).

Loneliness may cause academic and social problems in children. The children with higher loneliness levels are reported to be more inclined to be aggressive, shy and reserved, have poorer academic performance, and exhibit destructive behaviors (Asher, Hymel & Renshaw, 1984; Asher & Wheeler, 1985; Boivin, Hymel & Bukowski, 1995; Cassidy & Asher, 1992; Renshaw & Brown, 1993).

This study intends to stress the importance of analyzing the feeling of loneliness at early stages with its reasons and consequences, to adapt into Turkish the Loneliness Scale for children (Asher ve Wheeler, 1985) which can be used in relevant studies, and to conduct its validity and reliability study.

Methods

Sample

The sample of the research comprises 1683 students attending 3rd-8th grades in primary schools downtown Malatya during the first semester of 2004-2005 educational year. Students from lower, middle and higher socio-economic levels constitute respectively 537 (32 %), 602 (36 %), and 544 (32 %) of the sample. Distribution of the sample students according to grade levels was done as follows: 3rd grade 267 (16 %), 4th grade 286 (17 %), 5th grade 275 (16.3 %), 6th grade 291 (17.3 %), 7th grade 289 (17.2 %), and 8th grade 275 (16.3 %). Females constitute 863 (51.3 %) of the sample students, and males 820 (48.7 %) of them. Their ages range between 9 and 14.

Results

Validity Analyses

For the purpose of examining the validity of the scale, at first structural validity was analyzed. Thus a factor analysis was done on the data obtained after the scale

was applied, through two separate stages, first for 3rd-4th grades and then for 5th-8th grades. Factor analysis was done using Principal Component analysis technique.

It was found in the first factor analysis for the 3rd-4th grades that the items 1, 4, 8, 10 and 22 didn't have the adequate factor loadings in the first factor ($< .30$) and thus were not fit for these grade levels. The factor analysis was repeated after removing unfit items and it was observed that factor loadings of the remaining items ranged between $.30$ and $.78$. It was found out that the scale showed a single factor structure (eigenvalues= 4.95, explained variance= 45%) with the remaining items.

In a similar way the same procedure was repeated for 5th-8th grades and it was observed in the first factor analysis that factor loading of the 1st item for the first factor is below $.30$, therefore it is not fit for the 5th-8th grades and it impairs the single factor structure. In the second factor analysis conducted after removing the first item it was observed that the factor loadings of the remaining items ranged between $.40$ and $.78$. It was understood that the scale shows a single factor structure with the remaining items (Total eigenvalues= 7.06, explained total variance= 47 %, First factor's eigenvalue = 5.66, First factor's explained variance= 37.75 %). According to these results, it can be suggested that structural validity of the scale is within acceptable limits for both 3rd-4th grades and 5th-8th grades.

Secondly distinctive validity of the scale was analyzed according to criteria group method, and the difference between the scores in the scale taken by both 3rd-4th grade students and 5th - 8th grade students who are popular and rejected, was considered meaningful. This finding was interpreted as indicating that the distinctive validity of the scale is at an adequate level.

Reliability Analyses

Cronbach Alfa coefficient which shows the internal consistency of the scale was found as $.87$ for both 3rd-4th grades and 5th-8th grades. The reliability coefficient calculated after the scale was applied on the students at two-week intervals was found as $.76$ for 3rd-4th grades and $.87$ for 5th-8th grades.

Discussion and Conclusion

Here is a summary of the results and some suggestions designated based on these results which have been obtained from this study which includes the Turkish adaptation, validity and reliability studies of the Children's Loneliness Scale which was originally developed to measure the loneliness levels of the 3rd-6th grade students (Asher and Wheeler, 1985), with the addition of 7th and 8th grades as well:

It was seen that 1st, 4th, 8th, "10th, and 22nd items in the original Scale do not have adequate factor loadings for 3rd and 4th grades and therefore they are not fit for these grade students. In the factor analysis done after removing these items internal consistency coefficient of the scale was found as $.87$, and it was observed that factor loadings of the remaining 11 items range between $.30$ and $.78$, and their item-test correlations range between $.32$ and $.76$. Likewise it was seen in the factor analysis done with 11 items that the scale showed a single dimensional structure (Eigenvalue: 4.95, explained total variance 45 %). In the light of the results obtained it was concluded that

the form with 11 items can be applied on 3rd and 4th grade students with reasonable validity and reliability.

In the first factor analysis of the scale done for 5th, 6th, 7th, and 8th grades, the factor loading of the 1st item was found below .30. And in the second factor analysis done after removing this item it was observed that the factor loadings of the remaining 15 items ranged between .40 and .78, and their item-test correlations ranged between .43 and .75. It was seen that the structure consisting of the remaining 15 items of the scale explained the 47.06 % of the total variance and for the first factor 37.75 % of the total variance (Eigenvalue: 5.66). These findings concerning the structural validity are considered as an evidence that the structural validity of the scale is within acceptable limits with remaining 15 items after removing one. In the light of these results obtained, it was concluded that the form with 15 item can be applied to 5th -8th grade students with reasonable validity and reliability.

References

- Asher, S.R., Hymel, S. ve Renshaw, P. (1984). Loneliness in children. *Child Development*, 55, 1456-1464.
- Asher, S.R. ve Wheeler, V.A. (1985). Children's loneliness: A comparison of rejected and neglected peer status. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 53, 500-505.
- Asher, S.R. ve Parker J.G. (1989). The significance of peer relationship problems in childhood. In B.H.Schneider, G. Attili, J.Nedel ve R.P.Weissberg (Eds.), *Social competence in developmental perspective* (pp.5-23). Amsterdam: Kluwer.
- Boivin, M., Hymel, S. ve Bukowski, W.M. (1995). The role of the social withdrawal peer rejection and victimization by peers in predicting loneliness and depressed mood in children. *Development and Psychopathology*, 7, 765-785.
- Brendt, T.J. ve Ladd, G.W. (1989).(Eds). *Peer relationship in child development*. NewYork: Cassidy, J. Ve Asher, S.R. (1992). Loneliness and peer relationship in young children. *Child Development*, 63, 350-365.
- Kupersmidt, J.B., Coie, J.D. ve Dodge, K.A. (1990). The role of poor peer relationship in the developmental disorder. In S.R.Asher ve J.D.Coie (Eds.), *Peer rejection in childhood* (pp.17-59). Newyork: Cambridge University Pres.
- Parker, J.G. ve Asher, S. R. (1987). Peer relations and later personal adjustment: Are low accepted children at risk? *Psychological Bulletin*, 102, 357-389.
- Renshaw, P.D. ve Brown, P.J. (1993). Loneliness in middle childhood: Concurrent and longitudinal predictors. *Child Development*, 64, 1271-1284.

EKLER**Ek-1 Çocuklar İçin Okul Temelli Yalnızlık Ölçeği'nin Maddeleri**

(ÇOTYÖ)

Madde No	Madde
1	Benim için okulda yeni arkadaşlar edinmek kolaydır
2	Kitap okumayı severim*
3	Sınıfta konuşabileceğim kimse yok**
4	Sınıftaki diğer çocuklarla uyumlu bir şekilde çalışırım
5	Televizyonu çok izlerim*
6	Benim için okulda yeni arkadaşlar edinmek zordur**.
7	Okulu seviyorum*
8	Sınıfımda bir çok arkadaşım var
9	Okulda kendimi yalnız hissediyorum**
10	Birine ihtiyaç duyduğumda sınıfımda bir arkadaş bulabilirim
11	Spor yapmayı severim*
12	Okulda kimsenin beni sevmediğini düşünüyorum**
13	Fen bilgisi derslerini severim*
14	Okulda birlikte oynayabileceğim kimse yok**
15	Müzik dinlemeyi severim*
16	Sınıf arkadaşlarımla iyi geçinirim
17	Okulda arkadaşlarımla beni içlerine almadıklarını düşünüyorum**
18	Okulda yardıma ihtiyaç duyduğumda bana yardım edecek hiç arkadaşım yok**
19	Resim yapmayı ve boyamayı severim*
20	Okuldaki çocuklarla iyi geçinemem**
21	Okulda yalnızım**
22	Arkadaşlarım tarafından oldukça sevilen biriyim
23	Satranç, dama, tavla gibi tahta üzerinde oynanan oyunları severim*
24	Sınıfta hiç arkadaşım yok**

* Dolgu maddeleri

** Tersinden puanlanacak maddeler

Ek-2**(ÇOTYÖ 3-4) Çocuklar İçin Okul Temelli Yalnızlık Ölçeği 3. ve 4. Sınıflar İçin Uygulanabilecek Form**

Madde No	Madde
1	Kitap okumayı severim*
2	Sınıfta konuşabileceğim kimse yok**
3	Televizyonu çok izlerim*
4	Benim için okulda yeni arkadaşlar edinmek zordur**
5	Okulu seviyorum*
6	Okulda kendimi yalnız hissediyorum**
7	Spor yapmayı severim*
8	Okulda kimsenin beni sevmediğini düşünüyorum**
9	Fen bilgisi derslerini severim*
10	Okulda birlikte oynayabileceğim kimse yok**
11	Müzik dinlemeyi severim*
12	Sınıf arkadaşlarımla iyi geçinirim
13	Okulda arkadaşlarımla beni içlerine almadıklarını düşünüyorum**
14	Okulda yardıma ihtiyaç duyduğumda bana yardım edecek hiç arkadaşım yok**
15	Resim yapmayı ve boyamayı severim*
16	Okuldaki çocuklarla iyi geçinemem**
17	Okulda yalnızım**
18	Satranç, dama, tavla gibi tahta üzerinde oynanan oyunları severim*
19	Sınıfta hiç arkadaşım yok**

* Dolgu maddeleri **Tersinden puanlanacak maddeler

Ek-3 (ÇOTYÖ 5-8) Çocuklar İçin Okul Temelli yalnızlık Ölçeği 5-8. Sınıflar İçin Uygulanabilecek Form

Madde No	Madde
1	Kitap okumayı severim*
2	Sınıfta konuşabileceğim kimse yok**
3	Sınıftaki diğer çocuklarla uyumlu bir şekilde çalışırım.
4	Televizyonu çok izlerim*
5	Benim için okulda yeni arkadaşlar edinmek zordur**
6	Okulu seviyorum*
7	Sınıfımda bir çok arkadaşım var
8	Okulda kendimi yalnız hissediyorum**
9	Birine ihtiyaç duyduğumda sınıfımda bir arkadaş bulabilirim
10	Spor yapmayı severim*
11	Okulda kimsenin beni sevmediğini düşünüyorum**
12	Fen bilgisi derslerini severim*
13	Okulda birlikte oynayabileceğim kimse yok**
14	Müzik dinlemeyi severim*
15	Sınıf arkadaşlarımla iyi geçinirim
16	Okulda arkadaşlarımla beni içlerine almadıklarını düşünüyorum**
17	Okulda yardıma ihtiyaç duyduğumda bana yardım edecek hiç arkadaşım yok**
18	Resim yapmayı ve boyamayı severim*
19	Okuldaki çocuklarla iyi geçinemem**
20	Okulda yalnızım**
21	Arkadaşlarımla tarafından oldukça sevilen biriyim
22	Satranç, dama, tavla gibi tahta üzerinde oynanan oyunları severim*
23	Sınıfta hiç arkadaşım yok**

* Dolgu maddeleri **Tersinden puanlanacak maddeler

Copyright of Eurasian Journal of Educational Research (EJER) is the property of Eurasian Journal of Educational Research and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.